

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 13328/2022
16.11.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хацића и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Мирослав Сибиновић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Владимир Добрић, адвокат из ..., ради дуга, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 502/22 од 14.02.2022. године, у седници одржаној дана 16.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 502/22 од 14.02.2022. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 2297/20 од 07.10.2021. године, делимично је усвојен тужбени захтев, па је обавезан тужени да тужиоцу на име зајма исплати износ од 281.593,61 USD и то износ од 205.000 USD са домицилном каматом за период почев од 01.07.2006. године до 24.12.2012. године, а од 25.12.2012. године са законском затезном каматом до исплате и износ од 76.593,61 USD са законском затезном каматом од 28.11.2014. године до исплате, све у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате (став први изреке). Одбијен је тужбени захтев тужиоца против туженог у делу у којем је тражено да на досуђени износ од 76.593,61 USD тужилац плати домицилну камату за период од 01.07.2006. године до 24.12.2012. године и законску затезну камату за период од 25.12.2012. године до 28.11.2014. године, као неоснован (став други изреке). Обавезан је тужилац да туженом на име трошкова парничног поступка исплати износ од 1.181.000,00 динара (став трећи изреке).

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 502/22 од 14.02.2022. године одбијена је, као неоснована, жалба туженог и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 2297/20 од 07.10.2021. године, у делу става првог, алинеја један којим је обавезан тужени да тужиоцу исплати износ од 205.000 USD, у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате (став први изреке). Преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П 2297/20 од 07.10.2021. године у преосталом делу става првог изреке, алинеја један, тако што је обавезан тужени да тужиоцу на износ од 100.000 USD плати домицилну камату почев од 01.07.2006.

године, а на износ од 105.000 USD почев од 01.01.2009. године па све до 24.12.2012. године, а од 25.12.2012. године на оба износа законску затезну камату по стопи коју прописује Закон о затезној камати, па све до исплате у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, док је захтев тужиоца на исплату домицилне камате на износ дуга од 105.000 USD почев од 01.07.2006. године закључно са 31.12.2008. године, одбијен као неоснован (став други изреке). Преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П 2297/20 од 07.10.2021. године у ставу првом изреке алинеја два, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да му тужени на име обрачунате камате исплати износ од 76.593,61 USD са законском затезном каматом од 28.11.2014. године до исплате у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате (став трећи изреке). Преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке пресуде Вишег суда у Београду П 2297/20 од 07.10.2021. године, тако што је обавезан тужени да тужиоцу на име трошкова поступка плати износ од 885.000,00 динара, док је захтев тужиоца за исплату трошкова поступка изнад досуђеног износа, па до износа од 1.181.000,00 динара одбијен као неоснован (став четврти изреке). Обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 71.250,00 динара у року од 15 дана од пријема писаног отправка пресуде (став пети изреке).

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда правила поступка учињених пред другостепеним судом, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужилац је одговорио на ревизију.

Испитујући правилност побијане одлуке применом члана 408. ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 18/20), Врховни суд је утврдио да ревизија туженог није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности, а нема ни других повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП учињених пред другостепеним судом на које се неосновано указује у ревизији.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је амерички држављанин који живи у Америци од 1958. године и стриц је туженом, док је тужени држављанин Републике Србије. Године 1993. у време када су Уједињене нације увеле санкције против тада СРЈ, тужени је био власник „... Group“ у оквиру које групе је пословало више правних лица. У то време тужени је посетио тужиоца и његову покојну супругу ВВ у Америци. Између њих је договорено да они туженом позајме новац, на тај начин што је тужени упућивао на чији рачун у иностранству ће се новац од зајма уплатити, јер су СРЈ биле уведене санкције. У ту сврху тужилац и његова покојна супруга су у периоду од 1992. године па до 1995. године на рачуне на које их је тужени упућивао преко фирме у Немачкој, Аустрији и Македонији укупно уплатили новчани износ од 240.000 USD и то по 100.000 USD уплатама извршеним у Аустрији и Немачкој и 40.000 USD у Македонији. Тужени је део тих средстава вратио тужиоцу, с тим што је дуг на дан 07.07.2005. године износио 205.000 USD. Странке су дана 07.07.2005. године закључиле уговор и насловиле га као уговор о зајму, којим је констатован укупан дуг

туженог на тај дан 205.000 USD, те се тужени наведеним уговором обавезао да овај износ врати тако што ће прву рату од 100.000 USD исплатити до 30.06.2006. године, а другу рату од 105.000 USD најкасније до 31.07.2008. године. Истим уговором је договорено да ће тужени враћање ових новчаних средстава извршити уплатом на рачуне било кога од зајмодаваца, који су наведени у уговору и то у валути USD, или писаном налогу зајмодавца или писменом одобрењу по захтеву зајмопримца у валути евро, прерачунато по курсу НБС по коме се утврђује међусобни однос вредности ових валута на дан плаћања, уз навођење бројева рачуна тужиоца и његове покојне супруге. Из садржине уговора произлази да је између странака договорено да ће се уговор сматрати раскинутим уколико зајмопримац у договореном року не исплати наведене износе, у ком случају зајмодавец имају право да захтевају исплату преосталог дуга одједном у целости у валути USD са домицилном каматом по стопи која се примењује за случај доцње дужника у испуњењу уговорне новчане обавезе и то почев од дана раскида уговора до исплате, све у динарској противвредности по курсу по коме НБС продаје валуту USD на дан раскида уговора са законском затезном каматом на тако утврђену вредност. Закључењем овог уговора странке су у целини решиле питање висине, начина и обавезе плаћања потраживања зајмодавца према зајмопримцу осим рокова отплате износа од 195.000 USD који према уговору представља дотадашњу камату, а која исплата ће накнадно бити договорена. У члану 5. тужени се сагласио да неопозиво прихвата исплату целог дуга, као свог дуга и гарантује за његово испуњење уз задржавање права евентуалног регреса према свом брату ГГ који је 90-тих година такође потписао признаницу о том дугу. Наведени уговор је оверен пред Првим општинским судом у Београду Ов. 2605/05 од 07.07.2005. године.

Супруга тужиоца ВВ преминула је ...2011. године, а 16.08.1994. године оставила је завештање, којим је овде тужиоца одредила за личног извршиоца наведеног завештања, али и наследника потраживања, те је на основу овог завештања тужилац од стране америчких институција постављен за личног заступника заоставштине ВВ. Тужени и његов брат ГГ, као председник и потпредседник „... Group“ потписали су меницу из које произлази да је наведено правно лице позајмило 328.750 USD у периоду од 01.01.1992. године па закључно до 01.09.1995. године, те да наведени износ поред позајмице чини и камата од 35% на наведена средства. Брат туженог, ГГ, као и тужени су се писмима обраћали покојној ВВ током 1996. и 1998. године, обавештавајући је да ће јој бити враћена новчана средства која су они позајмили за пословање њихових предузећа, уз констатацију да је реч о уложеном капиталу, али да због потешкоћа, санкција Уједињених Нација према СРЈ нису у могућности да исти износ у том моменту врате. Тужени није ни тужиоцу ни његовој супрузи вратио дуг према уговору од јула 2005. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је оценио да се у конкретном случају пре свега има применити српско материјално право, јер је неспорно да странке нису изричито извршиле избор меродавног права приликом закључења уговора, али сам уговор од 07.07.2005. године садржи одредбе које се тичу курса исплате износа од 205.000 USD, а то је динарска противвредност по курсу НБС, те да је у смислу члана 5. уговора договорена надлежност Првог општинског суда у Београду, због чега суд сматра да су странке посредно прихватиле примену нашег права као меродавног права. Надаље, првостепени суд је полазећи од одредаба члана 17, 262, 557. и 562. Закона о облигационим односима оценио да је тужени у обавези да тужиоцу исплати тражени износ, без обзира на чињеницу што се као зајмодавац у овом

случају појављивала и супруга тужиоца, имајући у виду да се њихово својство, као солидарних поверилаца дефинисано самим уговором, због чега сваки поверилац има право да потражује целокупан износ дуга од туженог, па је усвојио тужбени захтев тужиоца на исплату дуга од 205.000 USD са припадајућом каматом почев од 01.07.2006. године до коначне исплате у динарској противвредности. Такође, тужени је обавезан на плаћање доспеле камате на износ главног дуга и то за период од 21.11.2005. године, као периода када је последњи износ дуга исплаћен туженом, па све до 07.07.2005. године моменат склапања предметног уговора о зајму, која камата према налазу вештака Душана Турчића из допуне од 19.03.2019. године примењујући стопу која важи у Сједињеним Америчким Државама за штедњу по виђењу за USD укупно износи 76.593,61 USD, док наведена камата применом нашег права износи 61.486,48 USD, на који износ је примењена и камата и то почев од 28.11.2014. године као дана подношења тужбе у овој правној ствари.

По становишту другостепеног суда, пресуда првостепеног суда је у делу става првог, алинеја један, којом је обавезан тужени да тужиоцу исплати износ од 205.000 USD у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, потврђена, а жалба је одбијена као неоснована, док је преиначена пресуда Вишег суда у Београду П 2297/20 од 07.10.2021. године, тако што је обавезан тужени да тужиоцу на износ од 100.000 USD плати домицилну камату од 01.07.2006. године, а на износ од 105.000 USD почев од 01.01.2009. године до 24.12.2012. године, а од 25.12.2012. године на оба износа законску затезну камату по стопи коју прописује Закон о затезној камати, све до исплате у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, те је преиначена првостепена пресуда, док је захтев тужиоца на исплату домицилне камате на износ дуга од 105.000 USD почев од 01.07.2006. године до 31.12.2008. године, одбијен. Преиначена је првостепена пресуда тако што је одбијен, као неоснован, тужбени захтев којим је тражено да му тужени на име обрачунате камате исплати тужиоцу износ од 76.593,61 USD са законском затезном каматом почев од 28.11.2014. године до исплате.

По становишту Врховног суда, насупротив наводима ревизије, правилно су нижестепени судови закључили о примени меродавног права. Приликом избора меродавног права, које ће се применити на њихов уговор, странке су прећутно исказале аутономију воље, јер се меродовно право утврђује на основу онога што су странке имале у виду. Када се узму у обзир индиције које указују на то које меродавно право су странке хтеле да се примени и то да је уговор закључен на српском језику, уговорена надлежност српског суда за случај спора, у уговору коришћени типични термини из српског права (динарска противвредност по курсу који НБС продаје валуту УСД на дан раскида уговора), изабран курс валуте еуро и УСА долара који објављује Народна банка Србије, јасно произлази да су странке уговориле српско меродавно право.

По становишту Врховног суда, из утврђеног чињеничног стања, другостепени суд је извео погрешан закључак о правној природи уговора између парничних странака. Врховни суд сматра да је између парничних странака закључен уговор о зајму између тужиоца и туженог, а да је тужени због ембарга у тадашњој Југославији, упућивао уплате у Аустрију, Немачку и Македонију. Из утврђеног чињеничног стања, не може се извести закључак да су тужиоци хтели да улажу новац у послове предузећа туженог, него је тужени, зајам који је добио од тужилаца пласирао у послове својих

предузећа, тако што је упутио тужиоца да за његов рачун изврши уплату примаоцу упута.

Неосновани су ревизијски наводи да је предметни уговор ништав.

Одредбом члана 1. Закона о кредитним пословима са иностранством („Службени лист СРЈ“ 42/92) дефинисан је кредитни посао са иностранством, као правни посао закључен између домаћег и страног лица којим се прибавља или одобрава кредит (комерцијални, робни, финансијски и др). Домаћа лица, у смислу овог закона, јесу банка, предузеће и друго правно лице са седиштем у Југославији и физичко лице које обавља привредну делатност, а регистровано је код надлежног органа са пребивалиштем у Југославији. Страно лице, у смислу овог закона, јесте правно лице са седиштем у иностранству и физичко лице са пребивалиштем у иностранству.

Уговор о зајму закључен је између тужиоца, нерезидента и туженог резидента, који су међусобно стриц и братанац, а предметни уговор о зајму није кредитни посао са иностранством у смислу одредаба Закона о кредитним пословима са иностранством које су се примењивале у време закључења уговора. Ради се о зајму из члана 557. Закона о облигационим односима који је исплаћен у девизама, а враћање се тражи у динарској противвредности девизног износа.

Одредбом члана 557. Закона о облигационим односима прописано је да се уговором о зајму обавезује зајмопримац да преда у својину зајмопримцу одређену количину новца или других заменљивих ствари, а зајмопримац се обавезује да му врати после извесног времена исту количину новца, односно исту количину ствари исте врсте и истог квалитета.

Тужени је стога дужан вратити тужиоцу 205.000 УСА долара са домицилном каматом на износ од 100.000 УСА долара од 1.07.2006. године, а на износ од 105.000 УСА долара од 01.01.2009. године до 24.12.2012. године, а од 25.12.2012. године на оба износа са законском затезном каматом по стопи коју прописује Закон о затезној камати па све до исплате, у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате.

Ревизијски наводи о ништавости промесе су ирелевантни јер основ тужиочевог потраживања није промеса већ уговор од 07.07.2005. године.

Из свега изнетог одлучено је као у изреци на основу одедбе члана 414. ЗПП.

**Председник већа - судија
Весна Субић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**